

Som subjunktion så præposition – en reklassificering af *som*

Kathrine Thisted Petersen
Aarhus Universitet

1. Indledning

I denne artikel vil jeg argumentere for nødvendigheden af en re-vurdering af ordet *soms* ordklassetilhørsforhold. Nærværende undersøgelse af *soms* funktionsmuligheder skal vise at dette ord har et videre funktionsområde end traditionelt beskrevet i dansk grammatik. Ved hjælp af eksempler fra gældende dansk sprogbrug vil jeg således underbygge en tese om at *som* både syntaktisk og semantisk udviser overbevisende præpositionel adfærd.

2. Klassificering af *som*

Mens betegnelsen 'konjunktion' i *Nudansk Ordbog* står som den eneste, er der i *Ordbog over det Danske Sprog (ODS)* yderligere anført en relativ funktion. Denne ordbog går så vidt som til at lade det relative *som* have muligheden for at stå som fulgyldig repræsentant for to alternative ordklasser: "(relat.) adv. og (ubøjeligt relat.) pron."¹ Uenigheden omkring denne relative repræsentantfunktion udgør en gammelkendt strid som Paul Diderichsen allerede i 1946 havde en klar holdning til:

[...] det er dog mest konsekvent at regne med, at det samme Ord altid hører til samme Ordklasse, og det er derfor næppe heldigt at kalde som for et 'relativt Pronomen', naar det staar i Spidsen af en Relativsætning (jf. § 82), men en 'sammenlignende Konjunktion', naar det indleder en sammenlignende Adverbialsætning. (Diderichsen 1976:72-73).

Om sætningen "Den (Mand), (som) Gud giver Embede, giver han Forstand" skriver Diderichsen derfor at "Fællesleddet kun [er]

¹ <http://ordnet.dk/ods/opslag?opslag=som>

repræsenteret i Oversætningen, idet *som* er et Konjunkional uden repræsentativ Funktion” (Diderichsen 1976:208).

Blandt lingvister hersker der dog overordnet set bred enighed om at *som* både besidder en konjunkional og en relativ funktion. Således henregner Mikkelsen både *som* til ordklassen af ”oprindelige [...] underordnende bindeord” (Mikkelsen 1975:484) og til ”det oftest brugte henførende henvisningsord.” (Mikkelsen 1975:291). Ligeledes beskrives det af Ole Togeby hvordan *som* ”indleder de implikative relativsætninger” hvor ”et af ledsætningens led er impliceret (deraf navnet) i oversætningen.” (Togeby 2003:95-96). Videre skriver Togeby om *som* at det i modsætning til *der* ”er en subjunktion der ellers kendes som sammenligningssubjunktion, men den optræder samtidig som subjekt eller rolleled i ledsætningen.” (Togeby 2003:96). Selv om denne relativfunktion i *Nudansk Ordbog* ikke har fået sin egen selvstændige betegnelse, er den anaforiske funktion dog alligevel anført: ”udtryk for at der henvises bagud til et led i den overordnede sætning” (Becker-Christensen 2005:1292).

Først og fremmest findes der altså den entydige forståelse af *som* som underordnende konjunktion. Efter en sådan klassificering kan man som Diderichsen lade alt være sagt. Man kan dog også vælge den mere pragmatiske tilgang der uden direkte at overføre *som* til genstandsbetegnende ordklasser² som pronominer lader det have en relativ, repræsentativ funktion i de implikative relativsætninger. I det følgende vil jeg imidlertid argumentere for at den konjunktionale og relative bestemmelse er for snæver endda, og at *som* herudover besidder egenskaber der på afgørende vis kan jævnføres med præpositionens.

3. *Soms* forbindelsesmuligheder

Ved at sortere eksemplerne fra *ODS* vil jeg nu give et overblik over de tre grundliggende måder *som* er i stand til at indlede enten en ledsætning eller et nominalled på. Til den brug anvender jeg kategorier lånt fra Togeby's ledsætningsmodel (Togeby 2003:97) der overordnet set skelner mellem ubundne, kataforbundne og valensbundne ledsætningstyper. For at få en forståelse af de nominelle *som*-leds forskellige

2 Jf. Viggo Brøndals skelnen mellem ”passive” ordklasser, dvs. ”Ord der betegner Genstande, egentlige (R) eller Genstande for Beskrivelse (D)” (Brøndal 1940:15) og ”active” ordklasser, dvs. relationer (forhold) eller kvaliteter (egenskaber) (Brøndal 1932:19)

Som subjunktion så præposition

funktioner vil disse i min analyse blive betragtet som elliptiske ledsætninger.

Den første overtype er **ubunden** hvilket betyder at *som*-forbindelsen ikke er fordret af nogen semantisk nødvendighed i oversætningen. En sådan konstruktion kan have form af en parentetisk relativsætning eller en adverbial ledsætning. Relativsætninger er pr. definition implikative idet deres ”subjunktionale både indgår som led i ledsætningen og i oversætningen” (Togeby 2003:96). Med sætning (1) eksemplificeres den parentetiske relativsætning, og derefter følger en elliptisk udgave af samme.

- (1) Jeg siunger om en Helt den store Peder Paars, | Som tog en Rejse for fra Callundborg til Aars. (Holberg)
- (2) Stephanius blev født i 1599 som Søn af Professor S. (Eva Jørgensen)

De **kataforbundne** ledsætninger har det til fælles at de determinerer eller uddyber noget som er blevet præsenteret i oversætningen: ”Ledsætninger kan optræde som led der udfolder en KATAFOR, dvs. et grammatisk morfem der henviser til noget senere i teksten” (Togeby 2003:93). Mens de parentetiske relativsætninger er frie i den forstand at de ikke udløses af nogen nødvendighed i oversætningen, så er både determinative komparationsledsætninger og determinative relativsætninger bundet af en katafor i oversætningen. Eksempel (3) og (4) viser henholdsvis en fuldstændig og en elliptisk komparationsledsætning.

- (3) som det eder gaaer, | Saa gaaer det mig. (Oehlenschläger)
- (4) gid man var saa gammel som Dem. (Kohl)

Valensbundne ledsætninger er nødvendige på den måde at de fordres af semantikken i oversætningens hovedverbum. Sådanne indledes normalt med *at*, *hvis* eller *om* og kun meget sjældent med *som*. Derimod forekommer elliptiske udgaver af nominale ledsætninger som (5) langt hyppigere.

- (5) om nogen skulde udtolcke det som en Karrigskab at jeg ingen Exemplarer forærer bort af mine Bøger. (Holberg)

Til allersidst skal nævnes en særlig vigtig valensbunden type. Det specielle ved denne *som*-konstruktion er at den ikke som de andre lader sig tolke som nogen elliptisk ledsætning. Derimod fungerer *som* her som en partikel tæt knyttet til verbet. Forskellen mellem (5) og (6) vil blive uddybet i afsnit 4.2.

(6) Abraham ofrede den som Brændoffer i sin Søns Sted. (1. Mosebog)

4. Subjunktion eller præposition?

4.1 Syntaktiske adskillelseskriterier

Med henvisning til Jette Lamberth Nielsen vil jeg betragte subjunktioner og præpositioner som hørende til den samme overordnede 'partikelordklasse' således at en afgrænsning må ske på baggrund af syntaktiske frem for morfologiske kriterier (Nielsen 1995:8):

	Ord-(grupper)	Sætninger	
Underordner	Præposition	Subjunktion	Rektion
Sideordner	Konjunktion	Konjunktion	Kongruens

Af skemaet fremgår det at både præpositioner og subjunktioner skulle have en regerende funktion: "Mens præpositionen regerer kasus, regerer subjunktionen ordstillingen. Som bisætningsindleder bevirker den, at det finitte verbum rykker hen i slutfeltet af bisætnings-skemaet." (Nielsen 1995:8). Sidstnævnte er gennem en undersøgelse af ordstillingen i dansk talesprog blevet modargumenteret af Lars Heltoft som viser hvordan hovedsætningsledstilling vinder frem i bisætninger (Heltoft 1990:30). At sætte kasusrektion op som et altafgørende kriterium for et ords evne til at fungere præpositionelt synes i nudansk heller ikke at have den store relevans da kasusbøjningen her kun er bevaret hos de personlige pronominer. Richard Madsen³ hævder dertil at præpositioner aldrig styrer kasus, men at der derimod er tale om "at det er kombinationen af en adposition med en kasus der udtrykker et bestemt indhold." (Madsen 237). Madsen underbygger sin tese med at det i de tilfælde hvor en præposition på tysk kan stå sammen med flere forskellige kasus, er "ydre forhold der bestemmer hvilken kasus man skal bruge." (Madsen 237). At man i mange tilfælde kan vælge mellem

3 Inspireret af Christian Lehmann, professor i lingvistik, Erfurt Universitet

Som subjunktion så præposition

at realisere en ledfunktion med enten en præpositionsforbindelse eller en ren kasus, får efter min vurdering ligeledes den konsekvens at der ikke kan være tale om et decideret rangforhold mellem præpositioner og kasusaffikser. Rektion vil jeg derfor ikke anse for et brugbart adskillelseskriterium.

Et mere plausibelt inddelingskriterium er derimod den simple iagttagelse at præpositioner underordner ord(-grupper), hvorimod subjunktionen fungerer som underordnende sætningsindleder. Jeg vil i min videre analyse starte med at se nærmere på de præpositionsforbindelser der optræder som bundne led. Det interessante ved de valensbundne adverbialer er deres begrænsede realiseringsmuligheder. Således er det for verbet *bo* kun muligt at kræve enten et lokal- eller et mådesadverbial:

- (7) Hun bor i Århus/her (lokaladverbial, præp.forb./adverbium)
- (8) Hun bor godt (mådesadverbial, adverbium)
- (9) Hun bor sådan at hun kan se ned til vandet (mådesadverbial, adverbium m. kataforisk reference + komparationsledsætning)

Fælles for disse valensbundne adverbialer er at verbet kræver dem realiseret som ord(-grupper). Man skal altså være opmærksom på at det er adverbiet *sådan* der i eksempel (9) baner vej for den efterfølgende komparationsledsætning. Uden denne katafor ville ledsætningen være umulig. Når det imidlertid viser sig at en sådan komparationsledsætning i forbindelse med subjunktionen *som* tit forekommer både elliptisk og uden foranstillet katafor, begynder formen pludselig svært at minde om en præpositionsforbindelse. Sætningen (10) *Hun bor som en prinsesse* indeholder således de samme elementer som eksempel (7) (pronomen + verbum + partikel + substantiv). Forskellen viser sig kun semantisk på den måde at den elliptiske brug af *som* betegner et mådes- og ikke et lokaladverbial. Fra andre kataforbundne subjunktioner skiller *som* sig altså ud ved at være i stand til at udelade sin katafor samtidig med at lade den efterfølgende proposition realisere i elliptisk form. Således kræver både *der*, *at* og *end* at den foranstillede katafor er til stede. Ovenstående udgør det første afgørende argument for en præpositionel tolkning af *som*.

Imidlertid findes der flere forskellige måder at forbinde et verbum med en efterfølgende partikel på:

- (11) Præpositionalobjekt:
'Vera 'ventede °på 'bussen (nultryk) → 'Bussen 'ventede 'Vera
°på (bitryk)
- (12) Valensbundet præpositionelt adverbial:
°Jeg 'bor °i 'Århus (nultryk) → 'Århus 'bor °jeg °i (bitryk)
- (13) Frit præpositionelt adverbial:
'Ulven 'venter °ved 'træet (nultryk) → 'Træet 'venter 'ulven
°ved (bitryk)
- (14) Valensbundet subjektsprædikatív:
'Olsen 'udnævnes °til 'formand (nultryk) → 'Formand
'udnævnes 'Olsen °til (bitryk)
- (15) Valensbundet objektsprædikatív:
°De 'udnævner 'Olsen °til 'formand (nultryk) → 'Formand
'udnævner °de 'Olsen °til (bitryk)

For det første skal man lægge mærke til præpositionens mulighed for at stå adskilt fra sin styrelse. Af sætningerne til højre fremgår det at den strandede præposition uden undtagelse besidder det syntaktiske bitryk. Min pointe er nu at vise hvordan det i de elliptiske *som*-konstruktioner også er muligt at adskille partikel fra styrelse under de samme syntaktiske trykforhold:

- (16) 'Mary 'bor °som °en prin'sesse (nultryk) → °En prin'sesse 'bor
'Mary °som (bitryk)
- (17) 'Manden 'fremstår °som °en 'nar (nultryk) → °En 'nar 'fremstår
'manden °som (bitryk)
- (18) 'Jastrau 'arbejder °som journa'líst (nultryk) → Journa'líst
'arbejder 'Jastrau °som (bitryk)
- (19) 'Skuespilleren 'spiller 'rollen °som 'skurk (nultryk) → 'Skurk
'spiller 'skuespilleren 'rollen °som (bitryk)

I alle eksemplerne er der tale om bundne *som*-led af enten obligatorisk eller fakultativ art: *som en prinsesse* udgør et obligatorisk valensbundet

Som subjunktion så præposition

adverbial, *som en nar* fungerer som obligatorisk valensbundet subjektsprædikat, og *som journalist* er et fakultativt valensbundet subjektsprædikat. *Som skurk* optræder som kataforbundet objektsprædikat fordi det er bundet af substantivets kataforiske bestemthedsendelse og ikke af et verbum. I de forbindelser hvor *som* enten fakultativt eller obligatorisk er bundet af et verbs valens, synes *som*-leddets lighed med et efterstillet præpositionsled at være slående. Ud over det ovennævnte eksempel *som en prinsesse*, der ligesom *i Århus* fungerer som valensbundet adverbial, kan man også finde præpositionelle paralleltilfælde til konstruktionerne i fx (17) og (18). Mens forbindelsen i (17) kan sammenlignes med et valensbundet præpositionelt subjektsprædikat, kan man sidestille eksempel (18) med præpositionalobjektets måde at fungere på. Selv om *arbejde som* indleder et prædikat, mens der efter *vente på* altid følger et objekt, er der interessante ligheder som indikerer et fællesskab. Nielsen gør opmærksom på at præpositionalobjektet adskiller sig fra det præpositionelle adverbialled ved at ”præpositionen i præpositionalobjektet som regel er fastlagt.” (Nielsen 1995:23). Denne særegenhed for præpositionalobjektet kan jävnføres med den tætte forbindelse mellem et verbum med valensbundet *som* + prædikat. For at udtrykke lokalitet kan partiklen efter verbet *arbejde* udskiftes med fx præpositionen *i*, men har man til hensigt at udtrykke mandens ’arbejdsidentitet’, kommer man ikke uden om en konstruktion med *som*.

Herudover forekommer der også forbindelser hvor *som*-leddet lægger sig fuldstændig frit til resten af sætningen. Eksempler på dette fænomen er de parentetiske relativsætninger i elliptisk form. Hvad enten disse optræder som adverbial eller prædikat, er der tale om frie led som kan sidestilles med funktionerne ’frit adverbial’ og ’frit prædikat’. Erik Hansen gør rede for disse leds frie placeringsmuligheder i sætningskemaet: ”FRIE ADVERBIALER [og frie prædikater] kan uden betydningsændring stå både på a- og A-pladsen (og i forfæltet)” (Hansen 2001:52). Som det nedenfor vil fremgå, har de ubundne *som*-led netop denne placeringsfrihed:

Ledtype	F	v	n	a	V	N	A
Valensbundet adverbial el. prædikativ	Hun	vil		<u>*som</u> <u>en prin-</u> <u>sesse</u>	bo		<u>som en</u> <u>prinsesse</u>
	Han	vil		<u>*som</u> <u>svær</u>	vurdere	opgaven	<u>som svær</u>
Ubundet adverbial el. prædikativ	Han	kan		<u>som</u> <u>regel</u>	være	en flink dreng	<u>som regel</u>
	De	skal		<u>som</u> <u>hoved-</u> <u>værk</u>	fremføre	Mahlers 5. symfoni	<u>som</u> <u>hovedværk</u>

En permutationsprøve kan også anvendes i forbindelse med skellet mellem katafor- og valensbundne led, der i nogle tilfælde umiddelbart kan minde meget om hinanden. Med henblik på at skelne mellem de elliptiske determinativsætninger (kataforbundne) og de elliptiske nominalsætninger (valensbundne) kan man gøre brug af fundamentfeltprøven:

Ledtype	F	v	n	a	V	N	A
Valens- bundet	Som svær	vil	han		vurdere	opgaven	
	Svær	vil	han		vurdere	opgaven	som
	*Opgaven som svær	vil	han		vurdere		
Kata- forbundet	*Som skurk	skal	han		spille	rollen	
	Skurk	skal	han		spille	rollen	som
	Rollen som skurk	skal	han		spille		

At *som*-forbindelsen i sætning nummer to er bundet af en katafor og ikke af verbets valens, viser sig ved den manglende mulighed for en selvstændig fremrykning til fundamentfeltet. Da en katafors funktion netop er at henvise til noget som skal blive udfoldet senere i teksten, er det altså logisk at *som* på nederste sætningsanalyse-niveau nødvendigvis altid må følge bag efter kataforen. Karakteristisk er det også at propositionen *opgaven som svær* ikke er i stand til ligesom

Som subjunktion så præposition

rollen som skurk at stå som ét sammenhængende præsupponeret led i fundamentfeltet når det i stedet for en katafor er verbets valens i oversætningen der kræver prædikativets realisering. Syntaktisk set er forklaringen altså at *som svær* er prædikativ til *opgaven*, mens *som skurk* lægger sig som et attributivt underled til *rollen*. I det følgende vil jeg vise hvordan skellet mellem ubundne og bundne konstruktioner har betydning for den semantiske analyse af *som*.

4.2 Semantiske adskillelseskriterier

Nielsen argumenterer for at præpositionen ikke blot er et synsemantisk hjælpeord, men et autosemantisk fuldord, dvs. at det i sig selv har leksikalsk indhold:

Mens de leksikalske morfemer semantisk oftest fungerer som operander, dvs. de størrelser, der opereres på (relator- og argumentfunktionen), fungerer de grammatiske morfemer semantisk som de operatører, der udfører de grammatiske operationer på operanden. (Nielsen 1995:3).

Ligesom verbet kan præpositionen altså semantisk tolkes som en valensudøvende operand med såkaldt relatorfunktion. For en nærmere uddybning henvises til R. W. Langacker som ”inddeler ’relations’ i ’process’ og ’atemporal relations’”. Under proces hører finite verber, under atemporale relationer hører foruden præpositionerne de infinite verbformer og adjektiverne.” (Nielsen 1995:72). Nielsen kommer frem til at man ved forbindelsen mellem to argumenter som til sammen udgør én proposition, i nogle tilfælde kan tale om præpositionen som den primære relator frem for verbet. I en sætningsformet proposition som (20) ”Der Mann steht/liegt/sitzt auf dem Sofa” (Nielsen 1995:76) (Manden står/ligger/sidder på sofaen) kan det således kun forsvares at se verbet som en modifikator af den forbindelse præpositionen opretter mellem manden og sofaen. Derimod er det i forbindelser hvor præpositionsgruppen optræder som frit adverbial, verbet i den propositionelle nukleus der udgør den primære relation.

I lighed med præpositionen kan *som* også stå som selvstændig relator mellem to argumenter der tilsammen danner én proposition:

(17a) Manden fremstår som en nar → Manden som (en) nar

Da man her fint ville kunne indsætte fx verbet *ligne* i stedet for *som*, kan man i analysen af disse eksempler ikke påstå at *som* er den eneste primære relator. Dog kan man sige at *som* har mulighed for at fungere som primær relator på lige fod med verbet. Det er altså *soms* evne til ligesom fuldverbet at fungere som valensbærende operand der i modsætning til subjunktionen sætter denne partikel i stand til at skabe en relation mellem to argumenter. Forskellen er blot at mens fuldverbet kræver et finit hjælpeverbum eller en fleksivendelse (dvs. elementer fra den processuelle relationskategori) for at kunne realisere forholdet mellem de to argumenter, så er præpositionen som ovenfor vist i stand til at undgå den sætningsformede realisering.

Tidligere berørte jeg kort den semantiske forskel mellem *i Århus* og *som en prinsesse* hvor adverbialerne udtrykker henholdsvis lokalitet og måde. Niensens konklusion bliver at præpositionens primære funktion er at forbinde to argumenter og at udtrykke lokalitet, hvorimod subjunktionen normalt forbinder en propositionel nukleus med enten et yderligere argument eller en yderligere proposition hvorved der udtrykkes kausalitet, modalitet eller temporalitet: ”Det er bemærkelsesværdigt, at netop den lokale relation udelukker en forbindelse af to selvstændige propositioner og kun tillader en forbindelse, hvor størrelsen, der fungerer som landmark altid vil realiseres som nominalform [...] Dette understreger opfattelsen af, at præpositionens egentlige funktion skal findes netop i den lokale relation.” (Nielsen 1995:80). At *som* i lighed med præpositionen i sig selv udtrykker semantisk fylde, vil jeg dog anse for et vægtigere argument end *soms* manglende evne til at udtrykke lokalitet. I stedet for en lokalitetsrelation er der her blot tale om en ’måderelation’.⁴

I forhold til den syntaktiske kategorisering af *som*-leddene vil det imidlertid være givtigt at skelne imellem forskellige former for måderelationer. Det er indlysende at der i forbindelser som betegner *måden noget gøres på*, er tale om adverbielle led, mens det i forhold til prædikativ-konstruktioner (fx *fremstå/arbejde som*) handler om at udtrykke identitet eller egenskab. Denne semantiske forskel er relevant i forhold til det syntaktiske skel mellem kataforbundne og valensbundne

⁴ Jf. slægtskabet med den urgermanske form **sem-* der betegner et lighedsforhold (Watkins 2000:75)

Som subjunktion så præposition

forbindelser. På grund af det valensbundne *som*-leds tætte tilknytning til verbet får dette faktisk mulighed for at ændre ved den semantik verbet i sig selv udtrykker. I eksempel (21) er der således tale om at *som* tillægger verbet ekstra betydning så den samlede forbindelse bliver en *identitetsmarkør*. Her må *som* derfor karakteriseres som den primære relator:

- (21) Han arbejder flittigt (måde) → Han arbejder som journalist (identitet/egenskab)

I en kataforbunden *som*-relation foreligger denne mulighed ikke da verbet her fungerer uafhængigt af *som*. For at ændre betydning fra en 'måderelation' til en 'identitetsrelation' vil man i en kataforbunden komparationssætning derfor være nødt til at udskifte verbet med et kopulaverbum:

- (22) Ole arbejder hårdt som en hest (komparativ måde) → Ole er udholdende som en hest (komparativ identitet/egenskab)

Til sidst vil jeg fremhæve et vigtigt adskillelseskriterium mellem valensbundne ellipser og ikke-elliptiske *som*-led inkorporeret i en verbalforbindelse. Elliptiske nominalledsætninger kan der kun være tale om såfremt verbalet udtrykker en mental foregang eller udgør et aktualiseret prædikat (jf. Togeby 2003:91). Det gælder altså verber som *vurdere*, *opfatte*, *fortælle*, *ønske* eller forbindelser som *det er rigtigt/forkert at*.

- (23) Ole vurderer at opgaven er svær → Ole vurderer opgaven som svær → Opgaven som svær (elliptisk nominalledsætning)

- (24) Ole debuterer som forfatter → Ole som forfatter (verbalforbindelse)

I begge tilfælde skal man bemærke hvordan *som* i sig selv er i stand til at udtrykke en essentiel foregang mellem to størrelser der tilsammen danner én præsupponeret proposition.

Med nedenstående skema giver jeg et systematisk overblik over *soms* præpositionelle funktionsmuligheder:

Tilknytning	Syntaktisk funktion	Eksempel	Semantik
Valensbundet som i tæt forbindelse m. et verbum	Obligatorisk adverbial	Mary bor som en prinsesse	Måde
	Fakultativt adverbial	Mary lever som en prinsesse	Måde
	Obligatorisk subjektspredikativ	Han fremstår som en nar	Identitet/egenskab
	Fakultativt subjektspredikativ	Jastrau arbejder som journalist	Identitet/egenskab
	Obligatorisk objektspredikativ	Man betegner Wienerfilharmonikerne som verdens bedste	Identitet/egenskab
	Fakultativt objektspredikativ	Den gamle mand bruger stokken som støtte	Identitet/egenskab
Valensbunden elliptisk nominal ledsætning	Obligatorisk subjektspredikativ	Kravene anskues som høje	Identitet/egenskab
	Fakultativt subjektspredikativ	Opgaven bedømmes som bestået	Identitet/egenskab
	Obligatorisk objektspredikativ	Han anskuer situationen som pinlig	Identitet/egenskab
	Fakultativt objektspredikativ	Eksaminator bedømmer opgaven som bestået	Identitet/egenskab
Kataforbunden elliptisk determinativ komparationsledsætning	Adverbial	Scholl synger så smukt som en drøm	Komparativ måde
	Subjektspredikativ	Han er lige så høj som sin far	Komparativ identitet/egenskab
	Objektspredikativ	De malede huset samme farve som solen	Komparativ identitet/egenskab
Kataforbunden elliptisk determinativ relativsætning	Subjektspredikativ	Den rolle som skurk kræver en øvet skuespiller	Identitet/egenskab
	Objektspredikativ	Han spiller rollen som skurk	Identitet/egenskab
Ubunden elliptisk parentetisk relativsætning	Frit adverbial	Han er som regel ¹ en flink dreng	Måde
	Frit subjektspredikativ	Han havde en fiasko som formand	Identitet/egenskab
	Frit objektspredikativ	De spiste fisk som forret	Identitet/egenskab
Ubunden elliptisk adverbial ledsætning	Frit adverbial	Han havde en fiasko som formand	Tid

Som subjunktion så præposition

¹ Efter Togeby's termer fungerer *som*-leddet her som en *hvad-* eller *hvilket*-sætning: "Grammatisk set er *hvad*-sætningen led i forhold til *Hun gik straks*, men konceptuelt er det led-sætningen der er den overordnede" (Togeby 2003:95). Konceptuelt lyder sætningen derfor *Det er reglen at han er en flink dreng.*

5. Konklusion

Selv om en flertydig klassificering af et ord i Diderichsens strukturalistiske optik er inkonsekvent og dermed problematisk, så mener jeg at min foreslåede reklassificering af *som* passer fint ind i den funktionelle danske grammatiktradition. Af særlig vigtighed for min hypotese er det at der findes *som*-konstruktioner der ikke lader sig forklare som elliptiske ledsætninger. Forbindelsen i "Han arbejder som journalist" kan således hverken beskrives som en nominal ledsætning eller som motiveret af en tidligere katafor. Her er det derfor tydeligt at *som* ligesom præpositionen besidder et selvstændigt relationelt indhold som det normalt er udelukket subjunktioner og konjunktioner at udtrykke. Ud over at vise præpositionel adfærd på et syntaktisk plan opfører *som* sig altså også semantisk set i overensstemmelse med præpositionens relatorfunktion.

Litteratur

- Becker-Christensen, Christian (red.) (2005) *Politikens Nudansk Ordbog med etymologi*, 3. udgave. København: Politikens Forlagshus.
- Brøndal, Viggo (1932) *Morfologi og Syntax*. København: Bianco Lunos Bogtrykkeri.
- Brøndal, Viggo (1940) *Præpositionernes Theori*. København: Bianco Lunos Bogtrykkeri.
- Diderichsen, Paul (1976) *Elementær dansk Grammatik*, 3. udgave. København: Gyldendal.
- Hansen, Erik (2001) *Dæmonernes Port*, 4. udgave. København: Hans Reitzel.
- Hansen, Erik og Lund, Jørn (1983) *Sæt tryk på*. København: Lærerforeningernes Materialeudvalg.

Kathrine Thisted Petersen

Heltoft, Lars (1990) En plads til sprogvidenskabens hittebørn. Om talesprog og sætningskema, *Selskab for Nordisk Filologi, København Årsberetning 1987-89*:26-45.

KorpusDK: <http://ordnet.dk/korpusdk/teksteksempler>.

Madsen, Richard (endnu ikke udkommet) *På togt i sproget*.

Mikkelsen, Kr. (1975) *Dansk Ordføjningslære*. København: Hans Reitzels Forlag.

Nielsen, Jette Lamberth (1995) *En syntaktisk og semantisk undersøgelse af præpositionen*. Odense: Odense Universitets Trykkeri.

Ordbog over det Danske Sprog: <http://ordnet.dk/ods/>.

Togeby, Ole (2003) *Fungerer denne sætning?* København: Gads Forlag.

Watkins, Calvert (2000) *The American Heritage Dictionary of Indo-European Roots*. Boston: Houghton Mifflin.